

دانشگاه علامه طباطبائی

دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی

جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد رشته روانشناسی عمومی

موضوع :

رابطه عمل به باورهای دینی و رضایت از زندگی

در دانش آموزان شهر قم

استاد راهنما: دکتر محمود گلزاری

استاد مشاور: دکتر علی رضا آقا یوسفی

استاد داور: دکتر حسین اسکندری

پژوهشگر : سمیه صادقی

زمستان ۱۳۸۸

سیاس پرودگار مهربانم را که
در هر نفس،
فرصتی گرانبها به من عطا نمود
و در هر فرصتی،
نعمتی ارزنده ، هر گامی را قوتی
و هر مسیری را همتی
و شوق آموختن را در وجود م نهاد.

تقدیم به:

روح آسمانی مادر بزرگم؛

از دریای غیب آمد و به عالم غیب رفت و دیگر انارهای باغش گل نمی دهد.

مادرم؛

با "مهر"ش پا گذاشته ام پا به راه "مهر"، و چه زیبا تار و پود ابریشم اندیشه ام را با نجوهای عارفانه اش بافت.

گوهر مقدس زندگی که ناتوان شد تا من به توانایی برسم و عاشقانه سوخت تا روشنگر راهم شود. و ذره ذره وجودم و امدار ایثار، مهربانی و عظمت وجود اوست .

همسفر و همنوای زندگی؛

که از پشت هیچستانها، نیلوفرانه صدایم کرد و با مهربانیهایش در جستجوی ناکجاآبادهای خوشبختیم.

برادرم؛

که وجودش گرمی بخش وجودم در ادامه این راه بوده و هست .
و به تمام دانایان هزاره ها، که دنیا را "بدون مرز" می کاوند.

با تشکر از آقای دکتر گلزاری و آقای دکتر آقاییوسفی
که با رهنمودها و نظرات ارزشمند خود مرا در انجام این
پژوهش هدایت نمودند.

چکیده

هدف:

پژوهش حاضر بر آن است که ارتباط بین رضایت از زندگی و عمل به باورهای دینی در دانش آموزان را شناسایی کند.

روش:

روش تحقیق، از نوع همبستگی می باشد. که بدین منظور ۳۸۶ دانش آموز دوره متوسطه در دو گروه دختر و پسر در مدارس شهر قم مورد بررسی قرار گرفتند. روش نمونه گیری تصادفی خوشه ای بوده و ابزار پژوهش پرسشنامه معبدگزار (۱۳۷۷) و پرسشنامه رضایت از زندگی دینر است.

نتایج:

با استفاده از روش آماری همبستگی نتایج این بررسی حاکی از آن است که بین رضایت از زندگی و عمل به باورهای دینی رابطه معنادار مثبت وجود دارد و با ۹۹٪ اطمینان هر چه عمل به باورهای دینی بالاتر باشد رضایت از زندگی نیز بالاتر است. و با استفاده از آزمون تی مستقل مشخص شد که میزان رضایت از زندگی و عمل به باورهای دینی در دختران و پسران تفاوت معناداری وجود ندارد یعنی رضایت از زندگی و عمل به باورهای دینی در دختران و پسران تفاوتی با هم ندارد. و رضایت از زندگی و مکان سکون با هم رابطه معناداری دارند یعنی اگر منزل فرد شخصی باشد رضایت از زندگی بیشتر از زمانی است که منزل استیجاری باشد. و نیز مشخص شد که بین تحصیلات مادر و عمل به باورهای دینی رابطه منفی معنادار وجود دارد. و نیز بین رضایت از زندگی و میزان درآمد نیز رابطه مثبت معنادار وجود دارد. و بین عمل به باورهای دینی با درآمد منفی معنادار وجود دارد.

کلید واژه ها : جنسیت، عمل به باورهای دینی، رضایت از زندگی.

فصل اول ۸

گستره پژوهش ۸

۹	مقدمه
۱۴	بیان مسئله
۱۶	اهداف تحقیق
۱۶	اهمیت و ضرورت تحقیق
۱۷	سؤال تحقیق
۱۷	متغیرهای تحقیق
۱۷	تعاریف نظری و عملیاتی متغیرها و اصطلاحات تخصصی پژوهش:

فصل دوم ۲۱

مبانی نظری و پیشینه پژوهش ۲۱

۲۲	مقدمه:
۲۸	معنای دین در قرآن کریم
۲۸	دین و معنای لغوی آن
۲۹	دینداری کاذب و حقیقی
۳۰	دین از دیدگاه اسلام
۳۳	شناخت شخصیت انسان از نظر قرآن
۳۶	دین و حقیقت آن
۳۷	ایمان و حقیقت آن
۳۹	تربیت دینی
۴۱	تربیت دینی از دیدگاه دانشمندان
۴۱	دیدگاه افلاطون :
۴۲	دیدگاه ارسطو در تربیت اخلاقی:
۴۳	دیدگاه فارابی در تربیت دینی و اخلاقی:
۴۵	دیدگاه ابوعلی سینا در تربیت دینی و اخلاقی:
۴۶	دیدگاه ابن مسکویه در تربیت دینی و اخلاقی:
۴۸	دیدگاه امام محمد غزالی طوسی در تربیت اخلاقی و دینی:
۴۹	دیدگان ابن خلدون (۷۳۲ - ۸۰۸ ه ق)
۵۱	دیدگاه جان لاک در تربیت اخلاقی و دینی
۵۲	دیدگاه ژان ژاک روسو و تربیت اخلاقی (۱۷۷۸-۱۷۱۲)
۵۴	مفهوم آسیب شناسی تربیت دینی
۵۵	برخورد روان شناسی و دین
۵۸	پیدایش دینداری
۵۸	تقسیم بندی مراحل دین توسط لایبک
۵۹	دین از نظر دورکیم
۶۰	دیدگاه های روان شناسی و دین
۶۰	دین در مکتب روانکاوی
۶۴	دین در مکتب رفتارگرایی
۶۵	انسان گرایی و دین
۶۶	توجه روان شناسی به دین و جنبه های معنوی آن
۶۹	روانشناسی و دین
۷۱	دین بر طبق نظریه یادگیری اجتماعی
۷۲	نگرش آلپورت به ارزشهای مذهبی و شخصیت

۷۳	رشد انسان و تحول دین در او
۷۶	نظریه پیازه
۷۷	نظریه هارمز
۷۸	نظریه رشد ایمان جیمز فولر
۷۸	مراحل رشد ایمان فولر
۸۰	نظریه گلدمن
۸۱	ویکتور فرانکل
۸۲	روش شناسی پژوهش در مسائل دینی
۸۳	اسلام دین عمل
۸۴	گذری بر احکام دینی
۸۵	فلسفه احکام
۸۶	نماز، اولین دستور مهم اسلام
۸۷	روزه دومین دستور مهم در اسلام
۸۸	اهمیت دین در زندگی بشر
۹۰	مذهب و شادی
۹۱	اندازه گیری دین
۹۳	پیشینه نظری و پژوهشی رضایت از زندگی
۹۵	مبانی نظری:
۹۶	چهارچوب نظری تحقیق:
۹۷	نظریه های مربوط به رضایت:
۹۷	نظریه نیازها:
۹۸	نظریه گرونبرگ
۹۸	مفهوم پایگاه اجتماعی
۱۰۰	نظریه های مربوط به پایگاه اجتماعی و رضایت از زندگی
۱۰۱	مبحث بوم شناختی موضوع از نظر مددکاری
۱۰۲	مبحث نقش:
۱۰۵	عوامل مؤثر در رضایت از زندگی
۱۰۷	پژوهش های پیشین
۱۰۷	تحقیقات داخل کشور
۱۱۱	تحقیقات خارج از کشور

۱۱۴..... فصل سوم

۱۱۴..... روش پژوهش

۱۱۵	جامعه آماری
۱۱۵	نمونه و روش نمونه گیری
۱۱۶	ابزار پژوهش
۱۱۶	پرسشنامه عمل به باورهای دینی (آزمون معبد)
۱۱۶	طریقه اجرا و نمره گذاری معبد
۱۱۷	پایایی آزمون معبد
۱۱۸	تحلیل عوامل آزمون معبد
۱۱۸	اعتبار آزمون معبد
۱۱۹	مقیاس رضایتمندی از زندگی دینر
۱۲۰	طریقه اجرا و نمره گذاری آزمون رضایت از زندگی دینر
۱۲۰	پایایی آزمون رضایت از زندگی دینر
۱۲۱	اعتبار مقیاس رضایت از زندگی دینر
۱۲۱	روش جمع آوری اطلاعات
۱۲۲	طرح تحقیق
۱۲۲	روش تجزیه تحلیل داده ها

۱۲۲..... فصل چهارم

۱۲۳	تجزیه و تحلیل یافته های پژوهشمقدمه
۱۲۴	مقدمه
۱۲۵	فراوانی ها
۱۳۷	ب: یافته های تحلیلی:
۱۳۹	همبستگی ها
۱۴۳	آزمون تحلیل واریانس یک طرفه
۱۴۴	آزمون تعقیبی توکی در تحلیل واریانس یک طرفه برای بررسی تفاوت گروهها
۱۴۹	آزمون تعقیبی توکی تحلیل واریانس یک طرفه

۱۶۹..... فصل پنجم

۱۶۹	بحث و نتیجه گیری
۱۷۰	خلاصه
۱۷۱	بحث و نتیجه گیری
۱۷۸	الف : محدودیت های پژوهش
۱۷۹	ب: پیشنهادها
۱۷۹	ب-۱: پیشنهادهای کاربردی
۱۷۹	ب-۲: پیشنهادهای پژوهشی
۱۸۰	منابع فارسی:
۱۸۹	منابع و مؤاخذ خارجی:
۱۹۲	پیوست
۱۹۲	پرسشنامه رضایت از زندگی
۱۹۳	پرسشنامه معبد
۱۹۶	Abstract

فصل اول

گستره پژوهش

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه

دین مسأله ای است که بشر همواره به آن پرداخته است و در برابر آن موضع گرفته است. با تخصصی شدن علوم و به خصوص علوم انسانی همواره روابط بین علوم و دین مورد توجه بوده است و در برخی از موارد زمانی که بین علوم و دین تناقضی مشاهده شده است معمولاً دین مورد بی توجهی و بی مهری واقع شده است. البته یا اعمال و سوء استفاده های بسیاری که از جانب افراد مدعی دینداری واقع شده است، این امر مورد تأیید بیشتر واقع شده است و این عده از دین به عنوان ابزاری برای نیل به اهداف خود سود جسته اند و سایرین را نسبت به دین و دینداری بدبین کرده اند. آنچه در حیطه دین بیشتر باید مورد توجه باشد این است که باید فرد دیندار را از دین مجزا پنداشت و نکته دیگر این است که بر خلاف بسیاری از اظهار نظرها دین همواره در تحقیقات به عنوان یک متغیر موثر مثبت در سلامت جسم و روان مطرح بوده است. (حسینی؛ ۱۳۷۶)

از دیدگاه ویلیام جیمز^۱ (۱۹۰۲ ترجمه قاینی ۱۳۵۹) دین همان هیجان منحصر به فرد است. و دیدگاه پرویسر^۲ (۱۹۶۸) دین مجموعه ای از باورها، رفتارها، احساسها و نگرشهای جدی می باشد. طرز تلقی هایی متفاوت از دین به علت کثرت افکار عقاید و مذاهب یکی از مشکلات کار در حیطه دین می باشد. البته تعاریف عملیاتی تا حد زیادی در برطرف کردن این مشکل موثر واقع شده است. دین به دلیل جامع و محدود بودن آن در زندگی از نظر روان شناختی پیچیده است و شامل مجموعه ای از مقوله های روان شناختی از جمله هیجانات، باورها، ارزشها، رفتارها و محیط اجتماعی

---

^۱- James, W.

^۲- Pruyser, P.

است. دین یک پیچیدگی دیگر هم دارد، حتی اگر بخواهیم باورها و اعتقادات افراد دیندار و نگرشهای آنها را در مورد خدا و زندگی بعد از مرگ طبقه بندی نماییم باز هم تعداد اندکی از افراد احساس می کنند که این طبقه بندی بیانگر دین آنهاست یعنی افراد دیندار را هم به سختی می توان طبقه بندی نمود، (آرین، ۱۳۷۷) لازم به ذکر است که دین افراد مختلف هم می تواند متفاوت باشد، اگر ما فقط دین شناخته شده آنها را مورد توجه قرار دهیم، دامنه تنوع تجارب بسیار است.

برای حل مشکل تنوع نباید دین را فقط به سنت های دینی شناخته شده محدود کنیم. تحقیقات جامعه شناختی به این نتیجه رسیده اند که بسیاری از مردم امروزه امور دینی را خارج از ساختار سنت های شناخته شده پیگیری می کنند (لوکمن^۱، ۱۹۶۷، ماشالک^۲، رمارتین^۳، ۱۹۶۷، ینجر^۴، ۱۹۷۰ به نقل از آرین ۱۳۷۷) در مکتب اسلام هم از دین تعبیر و تعاریف متفاوتی وجود دارد. در اسلام واژه دین به معانی گوناگون از جمله؛ جزاء، قهر و غلبه، انقیاد، خضوع و پیروی و مانند آن آمده است. در قرآن کریم هم آیاتی وجود دارد که در آنها معنای جزاء، شریعت، قانون و ملامت و بندگی استنباط می شود. (علیزاده؛ ۱۳۷۱).

همین موارد استعمال دین در قرآن می تواند به عنوان راهی برای شناسایی و بدست آوردن مفهوم دین از دیدگاه اسلام شناخته شود. با این دقت در خواهیم یافت که دین عبارت است از اطاعت، گرایش، فرمانبرداری، تسلیم در برابر حقیقت که در این صورت این تعریف با معنای لغوی سازگاری دارد. (حسینی؛ ۱۳۷۶)

جدا از تعریف و تعبیر متفاوت ادیان و دیدگاه افراد مختلف در این حیطه باید گفت که آغاز روانشناسی مذهبی به عناوین رشته ای رسمی به حدود سال ۱۸۸۱ برمی گردد که جی استنلی هال در

---

¹- Luckman, F.

²- Machalek,R.

³- Martin,R.

⁴- Yinger,J.M.

بوستون یک سخنرانی عمومی در مورد آموزش اخلاقی و مذهبی ایراد نمود، هال را اساساً بنیان گذار تنها مکتب روان شناسی آمریکا در دانشگاه کلارک می دانند. بعد از هال ویلیام جیمز با ایراد سخنرانی های علمی و شیوه ای خود درباره انواع تجربه مذهبی که در سال ۱۹۰۲ به صورت کتاب منتشر شد. مهم ترین اثر کلاسیک در زمینه روان شناسی دین را به یادگار گذاشت و بعد از او کتاب ممتاز پرات به نام شعور مذهبی به عنوان اوج دوره آغازین در روان شناسی مذهبی قابل توصیف می باشد. (وولف؛ ۲۰۰۱)

در طی دهه گذشته روان شناسی مثبت گرا^۲ به یکی از گرایش های عمده در روان شناسی تبدیل شده و به سرعت جایگاه مناسبی در این رشته یافته است. سرعت این گرایش در تبدیل به یک رویکرد عمل گرا و مبتنی بر شواهد^۳ با پیشینه هیچ یک از گرایش های دیگر قابل مقایسه نیست. این سرعت به ویژه در زمینه شیوه ها و مداخلاتی^۴ که در روان شناسی مثبت گرا ابداع و مورد استفاده قرار گرفته اند، چشمگیر است. کاربرد مداخلات مثبت به منظور ارتقای کیفیت زندگی، خشنودی بیشتر از زندگی، شادکامی و نشاط و دستیابی به خوشباشی (احساس ذهنی آسایش)^۵ و در یک کلام سعادت مندی (خوشبختی)^۶ می باشد. گسترش این کاربردها تا جایی است که در چند سال اخیر از درمان های مثبت گرا^۷ سخن گفته شده است (ژوزف^۸ و لینلی^۹، ۲۰۰۶)

ویلیام کامپتون^{۱۰} در کتاب مقدمات روان شناسی مثبت گرا^{۱۱}، این رشته را چنین تعریف کرده است «به زبان عام، روان شناسی مثبت گرا نظریه ها، پژوهش ها و فنون مداخله ای روان شناسی را به

1- Wulf, D.M.

2 - positive psychology.

3 - evidence-based.

4 - intervention.

5 - subjective well-being.

6 - eudaimonia.

7 - positive therapy

8 - Joseph

9 - Linley

10 - William Compton

11 - An Introduction to positive psychology

منظور شناخت اجزای رفتار رضایت‌بخش سازگارانه، خلاقانه و عاطفی آدمی به کار می‌گیرد (کامپتون، ۲۰۰۵، ص ۳). پترسون (۲۰۰۶) روان‌شناسی مثبت‌گرا را مطالعه علمی امور درست در زندگی از تولد تا مرگ و توقفگاه‌های بین این دو می‌داند. شلدون^۱ و کینگ^۲ (۲۰۰۱) این رشته را مطالعه علمی فضائل و نقاط قوت (توانمندی‌های) افراد عادی تعریف می‌کنند (ص ۲۱۶). گیل^۳ و هایت^۴ (۲۰۰۵) روان‌شناسی مثبت‌گرا را مطالعه شرایط و فرایندهای دخیل در شکوفایی یا عملکرد بهینه افراد، گروه‌ها و نهادها می‌دانند. از سوی دیگر شلدون، فردریکسون^۵، راسوند^۶، چیکزنت میهای^۷ و هایت (۲۰۰۰) روان‌شناسی مثبت‌گرا را از دیدگاهی دیگر چنین تعریف می‌کنند «مطالعه علمی کارکردهای بهینه آدمی به هدف کشف و ارتقای عواملی که به افراد، اجتماعات محلی و جوامع بزرگ اجازه می‌دهد تا به رشد و شکوفایی دست یابند» (به نقل از کامپتون، ۲۰۰۵، ص ۴). سلیگمن و چیکزنت میهای (۲۰۰۰) در مورد هدف روان‌شناسی مثبت‌گرا می‌نویسند «هدف روان‌شناسی مثبت‌گرا آغاز تغییر در نوع پرداخت روان‌شناسی، از اشتغال خاطر صرف به بدترین امور در زندگی به پرداختن به شرایط مثبت است» (ص ۵). سونیا لوبومیرسکی^۸ و آلیسون آبه^۹ معتقدند که روان‌شناسان مثبت‌گرا متعهدند تا عواملی را بررسی کنند که به افراد، خانواده‌ها و جوامع اجازه می‌دهد تا رشد کرده شکوفا شوند و به شکلی بهینه عمل کنند. داک ورث^{۱۰}، استین^{۱۱}

---

1 - Sheldon

2 - King

3 - Gable

4 - Haidt

5 - Fredrickson

6 - Rathunde

7 - Csikszentmihaly

8 - Sonja Lyubomirsky

9 - Allison Abbe

10 - Duckworth

11 - Steen

و سلیگمن (۲۰۰۵) در مقاله جامعی در نخستین شماره مجله سالنامه روان‌شناسی بالینی^۱،

روان‌شناسی مثبت‌گرا را چنین تعریف کرده‌اند؛

«روان‌شناسی مثبت‌گرا مطالعه علمی تجربه‌های مثبت و صفات فردی مثبت و نهادهایی است که

رشد آنها را تسهیل می‌کند. روان‌شناسی مثبت با توجه به اینکه به آسایش روانی^۲ و کارکرد بهینه

می‌پردازد، در بدو امر شاید یک پیوست روان‌شناسی بالینی یا بخشی از آن باشد اما ما چیز دیگری

معتقدیم. باور ما این است که افرادی که شدیدترین فشارهای روان‌شناختی را تحمل می‌کنند در

زندگی به دنبال امری به مراتب بیشتر از تسکین یافتن از درد و رنج هستند. افراد دچار مشکل در

پی‌خشنودی بیشتر، لذت بیشتر و رضایتمندی بیشتری تا صرف کردن غم و نگرانی. آنان به

دنبال ساخت نقاط قوتند نه اصلاح نقاط ضعفشان، آنها به دنبال زندگی معنادار و دارای قصد و

هدفند. بدیهی است که این شرایط به سادگی و با رفع درد و ناراحتی حاصل نمی‌شوند.» (داک

ورث و همکاران، ۲۰۰۵، ص ۶۳۰).

بدین ترتیب روان‌شناسی مثبت‌گرا را می‌توان مطالعه علمی تجارب و عواطف مثبت آدمی،

توانمندی‌ها و فضیلت‌های شخصی و خشنودی و شادکامی^۳ (سعادت‌مندی) آدمیان تعریف کرد.

دین وجه امتیاز اصلی بشر است. بعضی از حیوانات ممکن است از برخی افراد بشر در پاره‌ای

توانایی‌های خاص پیشرفته‌تر باشند مانند شدت دریافت‌های حسی، سازندگی عملی، قدرت همراهی و

غیره، اما تا جایی که عقل بشر گواهی می‌دهد، تا کنون هیچ حیوانی نشانه‌ای از یک حیات دینی را بروز

---

¹ - Annual Review of Clinical Psychology

² - Well-being

³ - happiness

نداده است و یا هیچ حیوانی، هرگز کاری انجام نداده که بتوان آن را به عنوان تمهیدی برای زندگی پس از مرگ او به حساب آورد.

البته بعضی از افراد انسانی فاقد علائق فوق می باشند. همان گونه که آنها فاقد علائق متعالی فکری و اخلاقی هستند. اما بشریت به طور کلی و در سر تاسر عالم دینی بوده است. در تاریخ بشر هرگز حتی قبیله ای وجود نداشته که به گونه ای دین نداشته باشد. در قدیمی ترین آثار باستانی که از بشر متمدن بدست آمده نظیر آنچه در اهرام مصر و یا متون اولیه هند به چشم می خورد، اعتقادات، آرزوها و اعمال دینی آشکارا وجود دارند(هیوم، ترجمه گواهی، ۱۳۶۸).

بیان مسئله

در طی سالهای اخیر دین پژوهی پیشرفت عظیمی داشته است، موردی که در طی دهه های ۱۹۲۰ و ۱۹۴۰ رو به افول نهاده بود. در طی دهه های اخیر متغیری که به سرعت وارد بررسیهای آزمایشی در حوزه اختلالات روانی شده است، دین می باشد. (پالوتیزان، ۱۹۹۶)

متأسفانه علی رغم اهمیت آشکار دین برای افراد جوامع، روانشناسان با کمال تعجب به این موضوع کمتر توجه کرده اند. به عبارت دیگر در طول سالهای تعیین کننده برای روان شناسی اگر چه دین مورد علاقه بسیاری از دانشمندان از جمله ویلیام جیمز و استانلی هال قرار گرفت، اما مطالعات دین مانند

دیگر موضوعات مثلاً روان شناسی تحولی، روان شناسی اجتماعی و روان شناسی شخصیت توجه زیادی را در میان تحقیقات روان شناسی به خود جلب نکرده است. (پالوتیزان، ۱۹۹۶)

با این وجود در سالهای اخیر، وضعیت به صورت امیدوار کننده تری تغییر یافته است، محققان و پژوهشگران کم و بیش علاقه خود را به مسئله دین و نقش آن در حوزه روان شناسی نشان داده اند. روان شناسی دین بیشتر در چهارچوب دین غربی و بخصوص دین مسیحیت نویسندگان کتابهای روان شناسی دین، تربیت شده دین پروتستان آمریکایی هستند و بنابراین و بدون شک تجربیات اولیه آنها بر مفهومی که از دین ارائه می دهند اثر دارد، به علاوه تحقیقات به به سبک علمی در مورد دین تقریباً نادر هستند. (آرین ، ۱۳۷۷)

البته تحقیقات دیگری نیز در مورد ادیان مختلف و نقش آنها در زندگی افراد معتقد به این ادیان صورت گرفته است، تا از آن طریق نظریات دیگری را در این مورد روشن نمایند، جای روان شناسان مسلمان و تحقیقات مربوطه به دین اسلام در این بین خالی است. (آرین ، ۱۳۷۷)

امروزه ضرورت و اهمیت رضایت از زندگی تمامی اقشار جامعه در تمامی سطوح و جوانب مختلف برای دستیابی به سلامت روانی جامعه و تأثیر مولد آن بر دیگر ابعاد جامعه برهیچ اندیشمندی پوشیده نیست. در حال حاضر مفهوم رضایت از زندگی به دلیل دلالتهایی که بر پدیده های فرهنگی اجتماعی بیرون خود دارد موضوع پژوهشهای متعدد است (عبدی، ۱۳۷۸)

شواهد نشان می دهد که هنگامی که افراد شاد باشند، خلاقیت و خشنودی بیشتری دارند و حتی از عمر طولانی تری برخوردار می باشند. اما به نظر می رسد که شاد بودن و رضایت از زندگی به گونه ای ماهوی نیز مطلوب باشد. به طوری که اگر حالتی بتواند رضایت از زندگی را افزایش دهد (یا حداقل آنرا کاهش ندهد) بیشتر مردم آن را مطلوب می شمارند (دانوان و هالپرن، ۲۰۰۲)

مسئله اساسی تحقیق به این نکته می پردازد که چه ارتباطی می تواند، بین رضایت از زندگی افراد و عمل به باورهای دینی وجود داشته باشد. بی تردید رابطه بین رضایت از زندگی و دین می تواند یکی از بحث های عمده و محوری در روان شناسی باشد.

اهداف تحقیق

مسئله باورهای مذهبی یک پدیده اجتماعی و روان شناختی است که ویژگی های روانی همچون عقاید و نگرشها، رفتار و احساسات در آن دخالت دارند، پژوهشگر در این تحقیق با توضیح نظریه های مربوط به ... و باورهای دینی به پژوهشی درباره رابطه رضایت از زندگی و عمل به باورهای دینی علاقمند است. از این رو این تحقیق با یک هدف اصلی سرو کار دارد که به شرح زیر می باشد:

برآورد رابطه رضایت از زندگی و عمل باورهای دینی در دانش آموزان شهر قم .

اهمیت و ضرورت تحقیق

از این رو، که دین می تواند امری باشد برای رضایت و لذت بردن بیشتر از زندگی و بهبود بخشیدن به روابط اجتماعی و برای اصلاح روش زندگی و به عبارتی دیگر، دین عاملی است مهم برای حفظ و ارتقاء سلامت بدنی و روانی انسان، و بهره گیری بیشتر از زندگی و بهتر زندگی کردن. لذا، اهمیت این مسئله در این است که بسنجیم آیا بین رضایت از زندگی و باورهای دینی ارتباطی وجود دارد یا خیر؟

سؤال تحقیق

آیا بین رضایت از زندگی و عمل به باورهای دینی در دانش آموزان ارتباطی وجود دارد؟

متغیرهای تحقیق

متغیرپیش بینی کننده: عمل به باورهای دینی.

متغیر ملاک: رضایت از زندگی.

متغیر تعدیل کننده: جنسیت، مکان سکونت، در آمد، تحصیلات والدین، شغل والدین.

متغیر کنترل: سن، تحصیلات.

تعاریف نظری و عملیاتی متغیرها و اصطلاحات تخصصی پژوهش:

۱- عمل به باورهای دینی:

تعریف نظری

عمل به باورهای دینی اشاره به اعمال و مناسک و رفتارهایی دارد که خاص یک دین یا یک مذهب می باشند. بطور مثال در مذهب شیعه و دین اسلام خواندان نماز، گرفتن روزه، پرداخت زکات و خمس و غیره، از جمله اعمال دینی می باشد، عمل به باورهای دینی از اعتقادات مذهبی جداست. به این معنی که فرد می تواند به اصولی معتقد باشد ولی به هر دلیلی اعمال مربوط به آن اعتقاد را به انجام نرساند، چنین فردی عمل به باورهای دینی ندارد. (گلزار ی، ۱۳۷۷)

تعریف عملیاتی

در این تحقیق عمل به باورهای دینی توسط مقیاس معبد دکتر گلزاری (۱۳۷۷)، و آخرین نسخه تجدید نظر شده آن که دارای ۶۵ سؤال است، سنجیده خواهد شد.

۲- رضایت از زندگی :

تعریف نظری

رضایت : تقریباً در تمام فرهنگ های فارسی رضایت به معنای خشنودی، خرسندی و خوشحالی و احساس شادی آمده است.

شفیع آبادی رضایت از زندگی را اینگونه تعریف کرده است:

رضایت عبارت است از تصور مثبت و احساس خوشایندی که هر فرد با توجه به ارزشها، نیازها،

آرزوهای خود نسبت به قلمروهای گوناگون زندگی دارد. (شفیع آبادی، ۱۳۷۶: ۱۲۴)

رضایت از زندگی یعنی تمام شرایط، محدودیت ها، آزادی ها را دیدن و برای رسیدن به هدفی

متناسب به امکانات موجود تلاش کردن. (به نقل از طرح های وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۷۲

(۱۴:

مفهوم حقیقی رضایت از زندگی یعنی نگرش مثبت فرد نسبت به زندگی کنونی، با تمام مشکلات

و سختی ها، تلخی ها و ناکامی ها و در کنار آن پیروزی ها و موفقیت ها، شادی ها و پرورش استعدادها.

(به نقل از طرح های وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۷۲: ۱۴)

وین هاون رضایت از زندگی را این گونه تعریف می کند: « تصور رایج یک فرد از ارزیابی کل

زندگی اش است. سر جمع لذت و درد» (آرگایل؛ ۱۳۸۳: ۲۹)

مراد از رضایت از زندگی، نگرش فرد ارزیابی عمومی نسبت به کلیت زندگی خود است (دینر^۱،

(۲۰۰۱ : ۱۸۴)

تعریف عملیاتی

به منظور میزان سنجش رضایت از زندگی در آزمودنی ها از آزمون ۵ سؤالی رضایت استفاده خواهد شد، که محتوای آزمون و روش نمره گذاری آن به طور کامل در فصل سوم توضیح داده خواهد شد.

سطح علمی: آخرین مدرک تحصیلی مورد تأیید وزارت بهداشت و درمان، وزارت آموزش و

پرورش و وزارت آموزش عالی که فرد اخذ کرده است .

تعریف عملیاتی

میزان تحصیلاتی که فرد در پرسشنامه قید کرده است.

در آمد: میزان در آمدی که فرد ماهانه کسب می کند.

«به دستمزد و حقوق هایی که از مشاغل مزدبگیری و حقوق بگیری به دست می آید، بعلاوه پول

بی کارکرد ناشی از سرمایه گذاریها گفته می شود» (گیدنز، ۱۳۸۵: ۲۴۸)

تعریف عملیاتی

این متغیر در سطح فاصله ای سنجیده شده است

الف) بالا ب) نسبتاً بالا ج) متوسط بالا د) متوسط پایین ه) پایین و) بدون درآمد

شغل: نوع شغلی که فرد در پرسشنامه قید کرده است.

---

¹- Diner

هر فعالیت و جسمی و فکری که مولد، مقید و مجاز باشد و به منظور کسب در آمد صورت گیرد،

شغل گفته می شود (توسلی، ۱۳۷۵: ۱۸۳)

نوع مکان سکونت : مکان سکونتی که فرد بابت مدت معینی از سکونت در محل مطابق یک قرار

داد کتبی یا شفاهی مبلغی بابت رهن یا اجاره پرداخت کند و در پرسشنامه گزینه استیجاری را علامت

بزند. و اگر گزینه شخصی را علامت بزند به این معناست که مالک آنجاست و پولی به طور منظم به

کسی پرداخت نمی کند.

جنسیت

مؤنث یا مذکر بودن آزمودنی بنا به اظهار خودش در پرسشنامه.